

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ȘI INFORMAȚIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CĂLINESCU

Inreg. la No. 28 dlm 19 Dec. 1938 Reg.
Publ. periodice la Trib. S. III C. Iași

Redacția și Administrația / Librăria Ath. Gheorghiu
Iași — Strada Cuza-Vodă No. 54 — Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120
Pentru Instituțiuni / Lei 500

Războiul după Lucan

Marcus Annaeus Lucanus a trăit în vremea împăratului Nero și a murit de tânăr, la 26 de ani, când, descoperit în conjurația împotriva împăratului, se sinucise tăindu-și vinele, spre a nu fi torturat. A scris o singură operă mai însemnată, „De bello civili” (sau „Pharsalia”), o epopee în zece cărți pe care n'a putut s'o termine. Ea a fost continuată de umanistul Thomas Morus, autorul eternei „Utopia”, care a compus alte șapte cărți povestind evenimentele până la moartea lui Caesar.

Farsalia este scrisă prin urmare în prima jumătate a secolului I d. Chr., în alte vremuri decât acelea în care fusese scrisă epopeea națională „Eneida”.

Eroii lui Vergilius trăiau în timpuri aproape necunoscute, înrobodite de legende. Tot ce Vergilius a putut afla despre Eneas, n'a fost decât legendă. Eroii lui Lucan: Caesar, Pompei și Cato, trăiau în alte vremuri decât Eneas.

Faptele lor erau cunoscute complet și mai ales subiectul epopeei: — războaiele civile dela Roma în vremea lui Caesar și Pompei ce erau prea serioase și durerea lor prea mult simțită de poet, încât să mai amestece în ele legende sau intervenții de ale zeilor. Până atunci zeii avuseser o înfrângere covârșitoare asupra vieții particulare a celor vechi, Greci sau Romani. Acum însă, credința în zei începe să dispară. Nu se mai crede în Providență, deaceia niciun moment al acțiunii din Farsala nu se mai petrece între zei, în Olympus sau în Infern. Intervine acum știința sau, în epoca lui Lucan, curentul filosofiei stoice. Lucan însuși are ceva din sufletul acestei învățături stoice: ideile unchiului său Seneca. Și acestea îl vor face să întrebuițeze, în opera lui, știința magică, în descrierea cadavrelor înviațate de vrăjitoarea tesaliană.

A păstrat numai credințele populare și mai ales în magie, viziuni, apariții și minuni. Astfel vom găsi: *Spectrul Patriei* care apare, scaldată în lacrimi, la fărâma celălalt al Rubiconului pe care Caesar voia să-l treacă; pe *Marius* ridicându-și capul din mormântul devastat; *Umbra lui Lucan* — prima soție a lui Pompei — care-l turbură cu preziceri fatale în vis și, în sfârșit, un spectacol bizar,

descriș cu un hidos realism, al bătrânului soldat care parcurge câmpul plin de cadavre, în urma luptei, cu un cap de mort în mână, ca să găsească trupul la care se potrivește acest cap!; *Pădurea misterioasă și sălbatică* a Massiliel, care sub tufulurile ei dese, își ascunde de gheață a adâncurilor sale, ascunde vechi altare de barbări, inundate de sânge omenească (descriere prevestind pasagiile lugubre ale poeziei romantice de mai târziu).

În cartea VI-a poetul povestește o scenă bizară. Sextus, unul din fiii lui Pompei, se duce pe muntele Hemus *) să consulte pe vrăjitoarea Erichto. Aceasta, prin farmece, în întunericul nopții, își înfășură capul într'un nor necurat și alergă pe câmpul plin de morți rămași neîngropați. Alegându-și din acești morți un interpret al destinului și, târându-l printre stânci ascuțite, vrăjitoarea îl ascunde în fundul unui munte consacrat misterelor sale întunecate.

Această cavernă scoboară până aproape de Infern. O pădure întunecoasă o acoperă cu ramurile plecate în spre pământ și, niciodată, nicio ramură nu se ridică spre cer. Printre copacii cu frunzișul lor negru, lumina nu poate pătrunde. Înăuntru zace un întuneric profund și peștera e învaluită de un umed mucegai. Vrăjitoarea îmbrăcată, ca și Furiile, într'o pânză de culori stranii, își descoperă fața, își aruncă pe spate părul încolăcit de șerpi și varsă în vinele cadavrelor un sânge nou. Amestecă acolo toată groaza naturii: spuma valurilor umflate de lună, măruntaiele animalelor, vertebre de hiene, măduva cerbului hrănit cu șerpi, otrăvuri, ierburii magice stricate în sămânța lor de gura ei necurată și alte veninuri pe care ea singură le crează. Vocea ei puternică pătrunde până în fundul Infernului. Indreaptă apoi rugăciuni către Styx, către Proserpina, către Parca și către Cerber pentru a da glas acestui cadavru să spună soarta armatelor lui Pompei. Abia sfârșește și sângele nou curge în vinele cadavrelor care, împins de pământ, cu ochii fixi, cu glasul stins vorbește: „In curând va veni ceasul în care amândouă aceste armate se vor coborî aci, printre noi, calcând destinele Romei. Aceste două suflete mari se

*) Balcanii de azi.

luptă acum pentru ca unul să piară la Nil și altul la Tibru. Pompei și Cezar nu-și dispută decât locul îngropării lor!”

După aceste prevestiri, vrăjitoarea pregătește un rug unde corpul se așează, ei singur, și focul îl mistuie pentru totdeauna. Erichto conduce apoi pe Sextus la tabăra tatălui său, în revărsatul zorilor.

Lupta dela Farsala e narată cu un teribil realism. După luptă, Cezar contemplă mormanele de cadavre, care întreceau vărfurile colinelor, și numără victimele lui Pompei. Vede ridicându-se de pe piepturile, sfâșiate de corbi, ale cadavrelor descompuse, o fantomă fășind în manta-i albă. E fantoma morții care-i dă perfida iluzie. Cezar refuză să îngroape soldații lui Pompei, care rămase pe câmp, amestecându-se cu țărâna care i-a creat.

„O, groaznică, Farsala, și-ar fi fost destul să fii acoperită doar de oasele barbare!”

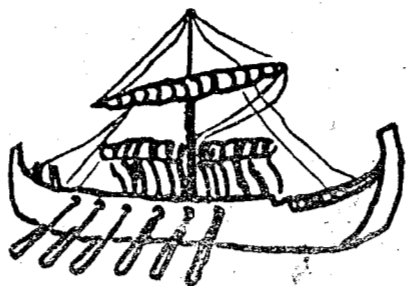
Pompei fuge în Egipt, unde se adevărește prezicerii vrăjitoarei din Tesalia. În barca cu care naviga spre țarm, erau și asasinii, sateliții regelui Ptolemeu.

Caesar trece în Egipt unde aceiași criminalii care înfășuraser fierul în gâtul lui Pompei, complotau acum în contra lui...

Ce s'a întâmplat mai departe, nu mai știm. Cartea X-a ne-a rămas neterminată, așa încât opera lui Lucan se întrerupe tocmai acolo unde fatalitatea ar fi cerut parca să se continue, pentru împlinirea prezicerilor, până la moartea pe țărâna Tibului, al celui de-al doilea erou. Tot cuprinsul acestei opere nu este altceva decât o înlănțuire de tablouri realiste care exprimă pe o pânză neagră, toată cruzimea omenească, toată învalmășeala aceea de oameni, de carne și de vite, peste care răsună, sinistru, freamătul morții.

Iar dacă umbra lui Lucan ar exista și astăzi undeva, prin Infern sau Paradis, dacă Paradisul sau Infernul există, ar plânge desigur și mai dureros, să vadă că și astăzi, încă, sunt, etern, aceiași legi, aceiași timpuri și mai cu seamă vor fi aceiași câmpii, acoperite cu tot atâtea milioane de cadavre!...

Constantin Moldovanu

Tristus Trista Tristenburg

Sub titlul de mai sus începusem acum câteva luni un joc epic de pură imaginație pe care l-am părăsit, fiindcă am constatat că degenera în fabulos. Iată acum s'a ivit o materie epică reală care se poate foarte bine încadra în titlul de mai sus. Vom începe un *journal de războiu* în serii săptămânale în care vom nota uscat, însă în perspectivă epică, pas cu pas mișcarea soldaților de plumb. Nu facem decât literatură, deci punem o indiferență totală, o obiectivitate de neutri desăvârșiți. Ne folosim de altfel de comunicatele dintr'o parte și alta. Și nici strategii nu discutăm, ne având de aface asta cu literatura. Însă ca în orice joc epic vom nota cu sinceritate ipotezele zilnice, pentru simpla documentare a psihologiei unui arbitru de oadaie. Noi nu facem nici politică, nici jurnalistică, noi ne analizăm starea de spirit de spectatori.

Deși cineva ar putea întocmi asta mai târziu, după jurnale, lucrul n'ar mai avea prospețimea relației zilnice cu toată atmosfera ei morală. Și apoi jurnalele dau articole, comunicate, noi urmărim pe distanțe lungi, alcătuirea unei epice realizate pe măsură ce se desfășoară. Incordarea, curiozitatea, monotonia, surpriza acestor mari jocuri ale veacurilor, care plac oamenilor, acestea voim să le exprimăm surprinse chiar în ingenuitatea lor. Dacă ele pot să pară fără folos omului interesat de fapte, ele au totuși valoarea unui simplu document. D-nul Prudhomme stă în cameră și privește. Dar d. Prudhomme e și el om și are și el gravitațiile lui și nu se poate ști dacă sub banalitățile lui verbale nu se ascunde un fin humor.

J. L.

Frédéric Mistral

(Un sfert de veac dela moartea lui)

După centenarul nașterii lui Mistral din 1930, care a coalizat toate mijloacele de expresie ale unei admirații unanime, trâmbițată sgomotos în toată lumea latină, anul acesta, ce încheie un sfert de veac dela moartea lui, ni-l readuce din nou în minte, în toată amploarea personalității sale poetice.

Definiția lui Mistral, formulată de Pierre Lassere („Mistral, poet, moralist și cetățean”) ne ajută să-l judecăm în perspectiva celor două mari roluri pe care le-a realizat mulțumitor: acela de exponent autentic al renașterii limbii provenșale, precum și acela de poet, în înțelesul cel puternic al cuvântului.

Literatura provenșală, pe care Albert Thibaudet o consideră ca „făcând corp cu literatura franceză” prin înălțimea valorii ei absolute, se datorește în special constituției grupului „Le Félibrige”, această „pleiadă a Sudului” cum o numește Emile Ripert, pleiadă alcătuită din poetul Roumanille, autorul celui „Li Marguerideto”, Théodore Aubanel, acest Heine al Provenței, și în deosebi Frédéric Mistral, reprezentantul adevăratei reînvieri provenșale.

Mistral și-a iubit limba maternă mai presus de orice, renunțând și la glorie (aceasta putea să-i vină cu mult mai repede, scriind în limba franceză), numai din ambiția de a ridica dela treapta de idiom popular, la rangul de limbă literară, limba patriei sale ale cărei accente armonioase o apropie mult de limba latină. Apoi prin înrădăcirea ei cu idiomul alpic, friulana, ladina și retica și prin asemănarea izbitoră cu sarda și catalana, limba provenșală apare nu numai ca o soră a celorlalte limbi romanice, ci și ca o trăsătură de unire între toate acestea.

Lubirea excesivă a limbii sale, o mărturisește Mistral și criticului parizan Saint-René Taillandier, căruia îi destăinuie că intenția lui intimă „a fost aceea de a redeștepta dragostea Provenșalilor pentru limba lor proprie, cântând în această limbă, dătinile, credințele și privescile țării”.

Interesul depus de Mistral pentru a demonstra necontenit afinitatea dintre limba sa și cea latină, precum și

inițiativa luată de el de a strânge pe toți barzii lumii latine în concursuri de poezie, ca acela dela Montpellier, a făcut ca el să fie numit bard al latinității.

Opera lui poetică e cuprinsă în următoarele volume: „Mirèio” (Mireille), „Calendau” (Calendal), „Lis Isclo d'or” (Les Iles d'or), „Nerto” (Nerte), „La Rèino Jano” (La Reine Jeanne), „Lou Pouèmo dou Rose” (Le Poème du Rhône), „Lis Oulivadou” (Les Olixades), „Moun espelido: memori e raconte” (Mes origines: mémoires et récits), „Discours et dicho” (Discours et propos). Mistral mai este autorul dicționarului enciclopedic provenșal-francez, „Trésor du Félibrige”.

Dintre toate acestea, două sunt cele care au adus aproape instantaneu gloria lui Mistral: „Calendal” și mai ales „Mireille”, premiata de Academia franceză, după ce încântase profund pe marele Lamartine, care în „Quarantième Entretien” anunța pe Mistral ca un „Homer al Provenței” cu cuvintele: „Je vais vous annoncer aujourd'hui une bonne nouvelle. Un grand poète épique est né. La nature occidentale n'en fait, plus, mais la nature méridionale en fait toujours; il y a une vertu dans le soleil... Un poète qui crée une langue d'une idiome”. Pe aceste cuvinte le va considera mai târziu Thibaudet ca „poarta de aur”, prin care Mistral a intrat în literatura universală.

Felibrul Anselme Mathieu, descriind în „Armana provençau” seara când Lamartine a citit articolul, ne spune că la sfârșitul acestuia „Mistral, podidit de lacrimi, se ridică spre a-l îmbrățișa și a mulțumi binefăcătorului său, dar o năvală de lacrimi și mai puternică îi tăie vorba și sârmanul căzu pe scaun, hohotind de plâns”.

Poemul „Mireille”, pe care Lamartine l-a socotit o adevărată capodoperă „al cărei parfum nu se va pierde nici într'o mie de ani”, a stârnit admirație și poezului Jean-Louis Vaudoyer care în „Beautés de la Provence” afirmă categoric: „Toată această renaștere a limbii provenșale, plastică, însoțită, sprintenă, de o frăgezime ca floarea de rouă, lui Frederic Mistral se datorește; fără apariția acelei poeme epice u-

nice dela Vergiliu, fără Mireille, nu ar fi fost posibilă renașterea literaturii provenșale”. Iar Charles Maurras, acest fanatic iubitor al Provenței, compară în „Sagesse de Mistral” poema Mireille cu bibliile cehe, engleze și germane, prin care Huss, Wiclef și Luther au izbutit să stimuleze conștiința țărilor lor.

Atât intriga, de o erotică gingașă din „Mireille”, cât și istorioarele fantastice din „Calendal” și „Nerte” sau întregul amalgam literar din „Poème du Rhône”, nu sunt decât un pretext evident de a exterioriza un adevărat reper-toriu al folklorului provenșal, unde tradițiile meridionale se asociază cu superstițiile religioase și populare și unde lumea de vis a legendelor se contopește cu aceea a miturilor istorice.

Poezia lui Mistral este apoi un puternic breviar al tradiției și un imn al frăției dintre om și natură. Ea întreține după expresia lui André Chamson „alianța dintre om și pământ”.

În poezia lui Mistral, nu vom găsi nimic din enigmaticul și lamentele pe care natura le stărnește în special romanticilor. Câmpurile pline de soare, foșnetul holdelor, luciul argintos al măslinilor, țărâitul greurilor, vauel marin, plâvani în jug sau miei pe șesuri, candela icoanelor străvechi, crucile din cimitire, ruinile sunt în general elementele pe care le conține poezia lui Mistral. Aceste versuri dau la început impresia naivității. O analiză subtilă pledează însă pentru o reală complexitate. „Pe Mistral, afirmă Albert Thibaudet, nu trebuie să și-l închipuie nimeni ca un simplu și spontan poet popular, un țaran, îndepărtat descendent al trubadurilor medievale. El era un rafinat al tehnice, preocupat să dea lirice provenșale toate ritmurile, toate nuanțele sentimentelor omenești, să respire acel firesc, pe care numai o lungă tradiție literară îl dă versului”. Iată de ce Contesa de Noailles, care l-a cunoscut în deaproape pe Mistral, exclamă cu patos: „Mistral! Lyric vivante, passager parfait sur le vaisseau du monde”.

Virgiliu Angelli

Elegie

Pe calea vieții prăfuită, anti
S'au descompus cu teii și castanii.
Un vis frumos mai cheamă amintirea,
Ecolui frământă nesfârșirea...
Privești în golul ei și tot privind
Îți vezi spre cer iubitele suind
Și prietenii cu frunțile de ceară
Zi după zi și seară după seară.
Pe harfa veche, cântecul de veac
L-ai prins în sborul degetelor reci
Și notele-l s'au spart ca niște geamuri
În toamna cu sicrie și cu flămuri.
Pe nimeni n'ai aproape ori departe;
Uitarea ta e 'n ultima ta carte...
Și totuși nesfârșirea de lumină
Te duce 'necet pe lujere de crini,
Te duce 'necet spre mistica-poetă:
Ce dulce agonte violetă!...

Ion Negescu

Din opera lui:

Hans Carossa

Libermont (Nordul Franței), 4 Octomvrie 1916. Am spart mica oglindă șlefuită dela lavoarul doamnei Varniers și m'am dus la ea să-mi cer scuze și să-i ofer desepăgubiri. Hotărât, bătrânele îi părea foarte rău de pierderea frumosului obiect, dar nu-și vădi în niciun fel nemulțumirea ci răspunse râzând că nu-i nimic: când jumătate de lume e în ruină, cui îi mai pasă de o oglindă? Apoi îmi enumără felurile bunuri ce i-au fost distruse de războiu și toate „pour rien”! Din fericire tocmai sosise din München un colet cu batoane de ciocolată; i-am dat o cutie plină, pe care o luă fără vorbă

*) Din Tagebuch im Krlege < Rumanisches Tagebuch >

multă în mâinile ei tremurătoare și numaidecât se duse s'o împartă cu bărbatul ei. Mai târziu, ca un fel de întoarcere de dar, mi-a pus la fereastră un arbust decorativ, un soi de Arancaria, amintind moliftul, rigid de acei tari negre-verzi ce se burzulesc ca și când ar voi să te împiedice să te atingi de frumusețea severă a întregului. Din când în când bătrâna intră la mine, merge la arbust, suflă asupra crengilor, cașirile bunuri ce i-au fost distruse de războiu și pe toate „pour rien”! Din fericire tocmai sosise din München un colet cu batoane de ciocolată; i-am dat o cutie plină, pe care o luă fără vorbă

tr'o parte și alta cu izbite de niște mănoși.

Călăresc iarăși zilnic cu serviciul spre Guiscard, și-mi închipuie că adulmec marea, cașicând mi-ar veni o salutare din lumea liberă și întinsă de care soarta ne-a despărțit pe noi, Germanii, cine știe pentru câtă vreme. Sentiment al apropierii mării, da, asta este, care-mi lămură puțin această provincie, în care nici nu mai e de trăit pentru noi, atât de înstrăinat e orice pom, orice ciot. Alabastrul cerului tot mai discordant peste câmpurile pustii și colinele plate, șoseaua pietruită pe care Bonaparte a tras-o cu rigla, stogurile de paie vinete ca niște colibe țuguite de negri, pe care zărim ciori și coșofene, nu ne deșteaptă nimic în minte și nu ne trădează nimic din sensul lor interior după care tânăr, cașicând ar fi în sobă un foc duduitor. Toate ferestrele zornăie; ușile se izbesc în-

josii, noștri cai, care pasc în ocoale fără frâu și șea, ochiul n'ar întalni nicăiri o priveștiște prietenoasă.

5 Octomvrie. Divizia cere informații asupra capacității noastre combative. Maștile de gaz trebuie din nou încercate. Tot batalionul va ieși mâine la inspecție iar eu trebuie să aleg oamenii pe care nu-i cred suficient de zdraveni pentru marile întreprinderi. Vor trece în batalioanele de rezervă. Cei rămași vor fi vaccinați împotriva holerei. Despre destinație nicio vorbă. Inocularea împotriva holerei dă de bănuț și o vorba de frontul răsăritean. Ofițerii și soldații sunt foarte bine dispuși, ca la orice schimbare, cu toate că Maureps le mai sbârâie în nervi. Toți afuriscă din nou așa zisa liniște cu mâncare proastă, cu ne-maipomenite inspecții, exerciții, apeluri, alarme, ținută respectuoasă față de superiorii intacți. Mulți doresc iarăși

viața plină de primejdii și aspră dar mai demnă și mai liberă în fața dușmanului.

Tocmai citesc pentru a treia oară scrisoarea Valței care vorbește aproape numai de micul Wilhelm. Ce frumos este când un om poate înlocui pe un altul prin trăsăturile cele mai bune, cele mai luminoase ale prezentului pierdut! De curând, în timpul unei puternice furtuni, băiețușul alergă în grădina din pomișor în pomișor, bagă mâna înșfârșit într'un tuș de cimșir, strânge mâna tare și alergă la mama-sa: „Acum am prins vântul!” strigă el extaziat și gâfâitor, în timp ce deschide pumnul prevăzător; dar rămâne foarte mirat, fiindcă nu se vede nimic altceva decât niște frunze și cotoare.

8 Octomvrie. Inspecția a durat toată ziua. Seara o petrec cu Locotenentul T. în cvartirul lui. Era necăjit, fiindcă trebuia să cen-

Poezia lui G. Coșbuc

La douăzeci de ani după moartea lui, G. Coșbuc este complet discreditat în cercurile literare...

Și n'tregul parapet un fes, Atâta se'ngloteau de des.

Avem o mândră țară — Prin timpi de jale-amară Strămoșii se luptară S'o scape de stăpâni.

Totuși didacticul Coșbuc este (imitat mai târziu de Elena Farago) creatorul la noi al poeziei pentru copii.

Și-a venit un negustor Plin de bani, cu vâlvă mare;

Și-a venit la noi în poartă Și-am eșit și l-am certat:

Culegerile lui Coșbuc, în deosebi Balade și Idile, Fire de tort sunt presărate cu a-nume compunerii epice cărora li s'ar putea spune balade.

Gândirea, sau mai bine zis Negândirea, este o revistă specializată în distrugerea oricărei velleități de adevărată critică.

Cântece de vitejie și Ziarul unui pierde-vară (culegeri cu multe bucăți comune) conțin confecțiuni pentru instituții, imnuri (școlare, studențești, militare), dar mai ales narațiuni în versuri, de episoade din războiul dela 1877.

Noi vom fi soldați odată Tra-rr-rr!

Sus ridică fruntea, vrednice popor! Câți vorbim o limbă și purtăm un nume,

In redută numai lei; Uite-i, mă, Bașibuzucii, Eu de-aici le aud papucii!

Strig' Osman : „Păsat vă fac! Incurcați pe-aceia treaba, Și-mi mâncați pilaf de geaba—

și sunt într'o măsură inspirate de legendele lui Bolintineanu și ale lui Alecsandri.

Toate laolaltă își au punctul de plecare în poezia germană. Genul fusese ilustrat cu putere de Schiller și reluat apoi de toți romanticii minori sau târzii în frunte cu Uhland și Platen.

Nächtlich am Buesento lispeln bei Cosenza dumpfe Lieder; Aus den Wassern schallt es Antwort, und in Wirbeln klinget es wieder.

Câteodată tonul este eminescian, cu rezonanțe din Strigoii:

La poalele pădurii, Arnulf pe lângă foc Stă singur. E'ntunerec și plin de spaima locului

sau din Luceafărul:

„Eu nu pot, Ano, să-ți descui! Acest drept al meu nu e. Crăiasii noastre am să-i spuiau, Să vie să-ți descue!”

Dar tablourile au un lustru înghețat, corect, mai apropiat de izvoarele germane.

Spaima nopții n'tunecate Tot mai multe spaima-adună, Pân'o rade vr'o furtună Restul muced de cetate!

Bătătoare la ochi este latura anecdotică, în înțelesul cel mai curent, de atitudine umoristică.

Popa Toader din scripturi, Dă lui Mitru n'vătățuri:

Mitru stă și stă gândind, De el multe nu să prind.

„Dar mai știu eu, cum e asta! Altul da! Zici înțeleg, D'apoi eu? Să n'am eu drept Să-mi sărut nevasta?”

răuire tardivă a clasicismului francez, a lui La Fontaine din Contes în special.

„Pentru voi a fost gâlceava? Dar boerii?” — „Ce gândești! Noi să știm? Prin Tîrchiștii!”

„Dar poporul?” — „La Ploesti?” „Drace, asta-i de poveste? N'ați ascuns prin turn neveste?”

„Mitre, știi ce spune psaltul! Să nu faci în viața ta Ceeace te-ar supăra

De țiar face-o altul!”

„Dar mai știu eu, cum e asta! Altul da! Zici înțeleg, D'apoi eu? Să n'am eu drept Să-mi sărut nevasta?”

Totuși aceste narațiuni parabolice (Puntea lui Rum. Poet și critic, O poveste veșelă, Drumul tubitii, Cetatea Neamțului, etc.) sunt superioare tuturor încercărilor de acest fel la noi, dovedind o tehnică perfectă și instinct artistic chiar în momentele de recreație.

Cu toate acestea și în contemplațiile de natură Coșbuc interpretează izvoare germane. Alecsandri era pictoric, parnassian, pastelul coșbucian e monografic.

Dela gâră în păcuri dese Sgomotoși copiii vin: Satul e de vuet plin; Fumul alb alene ese Din cămin.

Dar din ce în ce s'alina Toate sgomotele'n sat, Muncitorii s'au culcat

Linște-a-i acum deplină Și-a'noptat.

Focul e'nvelit pe vatră Iar opațiile-au murit, Și prin satul adormit Doar vr'un căne'n somn mal latră

Răgușit.

Ca un glas domol de clopot Sună codrii mari de brad; Ritmic valurile cad, Cum se sbate'n dulce ropot Apa'n vad.

Coșbuc avea de fapt simțul sublimului cosmic, dar fiind lipsit de puțină reprezentării lui de sus se mulțumea a-l surprinde în orarul terestru.

Priveam fără de țintă'n sus — Intr'o sălbatică splendoare Vedeam Ceahlăul la Apus, Departe'n zări albastre dus, Un uriaș cu fruntea'n soare

De pază țării noastre pus Și ca o taină călătoare Un nor cu muntele vecin Plutea'ntr'acest imens senin

Și t'avea aripi să mai zboare! Și tot văzduhul era plin De cântece ciripitoare.

La Paști, In mlezul verii, Iarna pe uliță, cele mai bune poezii de acest fel în afară de Noaptea de vară, continuă a fi monografiile ale unor momente din viața satului, cu vii desfășurări de grupuri umane.

Vine-o babă'n cet pe stradă În cojocul rupt al ei Și încins cu sfiori de tel Stă pe loc acum să vadă Și ea ce-i.

Ca pe-o bufniță'nconjoară Și-o petrec cu chiu cu val, Și se tin de dânsa scaiu, Plină-i strămta ulicioară De alaiu.

(Va urma) G. Călinescu

Prostologhicon

a devenit arheolog (în învățământ) ajuns deodată specialist începe să emită îndoieli asupra altora. Însă îndoieli orale. Te-ai aștepta ca o carte de probleme estetice să fie hărțuită amar chiar de confrate.

E un ecou aici (grobian) și al inferiorității specialiștilor noștri cogitativi. Înălăturând disciplinele ce s'au constituit în științe de experiment (ca psihologia, pedagogia), există numai o singură specializare în filosofie, cuprinzând speculația strict deductivă, filologia în genere, istoria și problemele artei.

Cu acești termeni care nu se cuvin nu se poate începe nicio critică. Spirit, maliție, sicană, orică. Enormitatea a grobianismului nu. În fond avem de aface aici cu o interpretare vulgară și caricaturală a unei stări de spirit ce există în unele sfere „specialiste”. Juristul care a devenit istoric ori filologul care

Studentul caută gândirea ori ideile despre artă chiar în opera unui scriitor și Flaubert, de pildă, e un cal de bătaie frecvent al esteticienilor.

Un cititor cărui i-am publicat o întâmpinare cu privire la Topirceanu are o nemulțumire. Deși s'ar fi convenit să renunțăm definitiv la astfel de incidente, e prilejul de a defini o poziție în critică.

Cât e acum de mizeră recenziia citată se vede din aceasta: El crede că e o contradicție între titlu și conținut întrucât cartea respinge existența unei estetici științifice.

numai utile meditației, instructive. Nu e cerc vișios. Vișiu este în cercul care ține loc de cap unui tânăr jurnalist ce se vâra, îndemnat de alții, în niște chestii în care nu are nici cea mai mică pricepere.

Un cititor cărui i-am publicat o întâmpinare cu privire la Topirceanu are o nemulțumire. Deși s'ar fi convenit să renunțăm definitiv la astfel de incidente, e prilejul de a defini o poziție în critică.

Cât de folositoare sunt aceste mici îndrumări se vede din aceea că cititorii ne cer lămuriri și ne urmează sfatul. Cititorul dintr'un număr trecut care ne făcea observații ortografice s'a dumerit și s'a hotărât să cumpere cărțile recomandate, când va termina discuția, căci un individ plat nici nu e îndreptățit să colaboreze la revista noastră.

Războiul

în recapitulări săptămânale

Vineri (zi nefastă!) la 1 Septembrie 1939, către amiază lumea află cu surprindere că încă din zori dela orele 5 dim. ostilitățile dintre Germania și Polonia începuse. Este inutilă acum orice recapitulare de ordin politic. Uimirea vine de acolo că toți ne obișnuisem să admirăm arta diplomatică cu care un om a știut, fără să tragă un glonte de pușcă, să obțină pentru o țară învinsă, acum peste douăzeci de ani, teritoriile pierdute și altele nesperate. Polonia primise să discute. Ia totuși războiul a izbucnit. Și totuși o problemă misterioasă de psihologie pe care nu putem s'o atingem acum.

Polonia n'a fost surprinsă. Iși făcuse toate pregătirile și aștepta cu resemnare și hotărâre. În zorii zilei Germanii au atacat pe toată frontiera atât dinspre Reich, cât și dinspre Prusia orientală. Garnizoana polonă din Westerplatte dela Danzig e atacată dar rezistă. Concomitent cu acțiunea „fulgerătoare” teritorială, se bombardează orașele polone u-neori la distanțe foarte mari. Sunt atinse Cracovia, Katowice, Varșovia chiar și felurite alte localități unde se scotocesc a fi aerodromuri și instalații militare ca Ruhmel, Putzig, Graudenz, Posen, Plock, Lodz, Tomazow, Radom, Buda, Lwow, Brest, Terespol. Gdynia e bombardată și de avioane și de vasul de război „Schleswig-Holstein”. Polonezii izbutesc să doboare dela început 16 aparate germane, dovodind un mare curaj. Un ofițer aviator e surprins la Varșovia de 12 avioane inamice, doborâți unul, și izbutesc să aterizeze, rânit. Aviația germană atacă de mai multe ori pe zi același oraș, spre a zăpăci. S'a scotocit în primele 24 de ore au fost 94 de atacuri aeriene, nu numai asupra localităților mari dar și asupra satelor, ba chiar caselor izolate. Oamenii lucrând la câmp sunt urmăriți de sus cu mitralierele. Un spital e incendiat. Sunt vreo 130 morți și numeroși răniți, mai mult civili, în majoritate femei și copii.

În vreme ce se petrec aceste lucruri, la orele 10 dimineții Führerul în uniformă de campanie declară în fața Reichstagului că fiind atacată, Germania e nevoită să contra-atace. Nu va desbrăca uniforma decât după victorie. În caz de accident, d-nii Goering și Hess sunt desemnați succesori ca Führeri. Danzigul e declarat alipit la Reich. În Anglia și Franța se decretează mobilizarea generală. La fel în Belgia și Elveția. D. Daladier se consultă cu generalii, parlamentele din ambele țări sunt convocate, deasemeni consiliul de miniștri la Roma. Ambasadorul Poloniei la Berlin continuă a fi la post. Polonii cer Angliei și Franței să intervină.

Sâmbătă, 2 Septembrie. Atât Anglia cât și Franța vestește că sunt hotărâte să apere Polonia. D. Daladier declară în aplauzele întregii Cameră că „o Franță care ar lăsa să se săvârșească această agresiune, ar fi repede disprețuită, discreditată, izolată, fără sprijin și în curând pradă celui mai formidabil asalt”. Totuși se mai fac eforturi pentru înălțurarea războiului. Italia declară că înțelege să rămână neutră iar cei doi primii miniștri ai Angliei și Franței mulțumesc d-lui Mussolini pentru eforturile făcute în favoarea păcii, de unde rezultă că s'au încercat unele demersuri pe această cale. D. Roosevelt apelează la belligeranții prezenți și viitori să cruțe în bombardări populația civilă. Toți, inclusiv Germania, răspund favorabil. Bombardamentele fac

totuși, după comunicatele polone numeroase victime civile. Ca o sfortare supremă Franța și Anglia dau un preaviz Germaniei, invitând-o să înceteze ostilitățile și să retragă trupele. D-lui Coulondre, ambasadorul Franței la Berlin, i se răspunde că Germania nu s'a făcut vinovată de niciun act de agresiune. Ambasadorul polon pleacă fără piedici.

Duminică, 3 Septembrie. Cum decurg luptele? Continuă bombardamentele a numeroase orașe, fără a intimidă. Polonii au doborât 37 avioane și au pierdut 12. Cartierul general polon e mai sobru în comunicate, ocupat cu adaptarea la întâiele izbucniri. Ne-am fi așteptat poate ca Polonii, preveniți de atac, să caute a lua ofensiva imediat împotriva Prusiei Orientale, spre a para încercuirea. Dimpotrivă ei se țin într'o dărză defensivă. Trupele germane au forțat granița polonă pe toate părțile, înaintând prin munți în regiunea Cehiei și adiacențe. Câteva mici puncte au fost ocupate, în bazinul industrial al Sileziei superioare, de pildă localitatea Pless, dar Katowice n'a fost încă atins. Pe toată linia aceasta se poate vorbi de o călcare a frontierei nu încă de o înaintare rapidă. Germanii caută să sugrume Coridorul, încercând a-l tăia dinspre Reich și dinspre Prusia orientală, unde însă la Graudenz, oraș de frontieră, o bătălie era „în curs”. Vineri. Trupele se apropiuau dinspre Reich de Nakel, lângă râul Netze. Niciun pod important dincoace de graniță nu este cucerit încă. Gdynia e în mâinile Polonilor. Vor rămâne apărătorii Coridorului închiși acolo, se va afla Polonia prin pierderea lui înconjurată masiv de jur împrejur?

Așa stau lucrurile când la orele 11 dim. posturile de Radio anunță că, neprimind răspuns la ultimatum, Anglia se consideră în stare de război cu Germania. D. Chamberlain însuși, din biroul său a comunicat știrea la microfon, întristat de întorsătura lucrurilor, dar hotărât. La ora 5 d. a. Franța vestește și ea ruperea relațiilor cu Germania. Avem dar un al doilea război european!

Luni, 4 Septembrie. Declarația de război a Angliei și a Franței a produs la Varșovia, precum era de așteptat un mare entuziasm. Ambasadele respective sunt ovaționate de mulțime. D. Hitler dă ordine de zi către poporul german. Despre un început real al ostilităților pe frontul de vest nici o știre. Germanii evacuează zona militară. D. Hitler vorbește numai de o apărare a unei fortificații „de o sută de ori mai puternică decât frontul din marele război”. Apelează la unirea celor 90 de milioane de Germani și promite că „în câteva săptămâni” lupta se va termina.

Polonii însă, asigurați, rezistă. Comunicatul german, de acord cu cel polon, vestește ocuparea localității Czenstochova (Tschentochan), care de altfel nu e departe de frontiera Sileziei, ceva mai sus de Beuthen. Nu se mai dă din partea cartierului german nici o știre despre operațiile din Coridor. Gdynia, garnizoana din Westerplatte rezistă. Probabil pentru a degaja Coridorul, Polonii au început ofensiva din direcția Poznan, reluând unele localități de frontieră și pătrunzând chiar pe teritoriul german. Contra-atacul e la nivelul Frankfurt-Berlin. În general războiul începe să ia dela început un aspect monoton cu mici retrageri (în Silezia), cu recuceriri, și operații pe același cordon al frontierelor.

E de notat că nu se vorbește nicăiri de vreun atac aerian al Poloniei în Germania. Polonezii se mărginesc deocamdată să se apere, cruțându-și aparatele. Au pierdut Sâmbătă 11 avioane (nu se știe dacă trebuie adunate cu cele 12 dinainte) și au doborât în total 64 avioane inamice. Germanii bombardează până la 24 orașe într'o zi, pe unele de mai multe ori. S'ar fi aruncat la Torun bombe asupra azilului de copii, ar fi fost asvârlite baloane cu iperită, alimente și bomboane cu bacterii de boli molsipitoare. Până Sâmbătă ar fi fost 1500 de victime

ale aviației, printre care o mare proporție de femei și copii. Ar fi fost atacate sate și păstori izolați.

Marti, 5 Septembrie. Toată lumea s'a întrebat în aceste două zile cum vor ataca Aliații? Vor forța linia Siegfried, vor căuta alt punct inedit? Strategia de odăie are riscurile ei, dar uneori posedă și unele calități pe care le oferă detașarea de fapte, blazarea. Toți prin urmare cred că, declarându-se războiul, Franța și Anglia vor porni imediat la atac. În a treia zi de așteptare observatorului e îndreptățit să privească lucrurile mai rece. Oricât de neprevăzute ar fi evenimentele ele se pot clasa în câteva ipoteze:

1) Cea mai puțin probabilă. Anglia-Franța ar spera într'o localizare. Germania nu atacă Franța, lucru deocamdată verificat. Reichul laudă moderarea Franței și declară că propune un armistițiu pe pozițiile cucerite, pe care (prin intermediul d-lui Mussolini) Franța îl acceptase. Anglia însă intransigentă, ar fi precipitat lucrurile. În ipoteza aceasta Anglia-Franța s'ar mulțumi să stea într'o expectativă ostilă. Germania a luat Danzigul, e pe cale de a lua Coridorul, va mai ocupa și alte poziții interesante economice (regiunea Teschenului unde s'a grăbit să forțeze înaintarea) și apoi se va opri, înainte de a fi avut un conflict real cu Franța și Anglia. Atunci un mediator (d. Mussolini ori Papa, ori iar Olanda) va propune încetarea ostilităților și începerea discuțiilor pe baza stării de fapt. Va mai putea refuza Polonia? Vor refuza marile puteri localizarea conflictului numai pentru Danzig și Coridor, când n'au cautat printr'o acțiune imediată înlăturarea acestei pierderi? S'ar părea că Polonii își dau seama că dacă pierd de fapt cele două puncte, războiul amenință să se lichezeze spre paguba lor, căci ei fac eforturi să apere tocmai aceste poziții.

Momentan nu există încă război între Franța-Anglia și Germania. Nu ni se spune de debarcări de trupe engleze în Franța, nici de alte deplasări. Anglia a confiscat

transatlanticul Bremen și Germanii, se pretinde, au torpilat un vas de pasageri. Englezii au aruncat manifeste în Germania și au bombardat ușor cu 12 avioane (din care pierdute 5) vasele de război germane din apropierea Kielului. Franța n'a întreprins nicio acțiune militară. Comunicatele sunt cu totul vagi și mai cu seamă Germanii nu semnalează nimic. Numai două avioane franceze ar fi avut intenția să bombardeze ceva prin Germania dar au trecut prin Belgia și au răspuns numai decât invitației belgiene de a renunța. Acestea sunt mici mișcări între națiuni care par a nu voi să comită ireparabilul.

2) A doua ipoteză e un complement al celei dintâi. Anglia-Franța înțeleg să dea o asistență indirectă, rezervându-și să constate puterea de rezistență a Poloniei, pe care o sprijină prin materiale și prin toate acele șicane făcute adversarului ce intră în noțiunea de blocare. Anglia-Franța aplică propriu zis Germaniei niște „sanctiuni”, evitând generalizarea conflictului armat și sperând în uzura agresorului.

3) Anglia-Franța aplică și în campania militară tactică „enervării”, în fond decise să micșoreze puterea de combatere și expansiune a Reichului. Ele stau multă vreme în chlp deconcertant liniștite, reținând totuși trupele germane pe frontul de Vest. Apoi când nimeni nu se va mai aștepta la un atac, de pildă în apropierea iernii, ori când situația Poloniei ar amenința să devină critică, ar năvăli pe neașteptate, încercând să fixeze poziții de așteptare pentru iarnă, în scopul de a plictisi pe Germani și a-i face să sufere privațiunile războiului. Anglia-Franța ar cruța astfel oamenii și ar ataca o Germanie obosită. În această ipoteză ne putem înțelega și asupra modului de atac, fiindcă unii socotesc că linia Siegfried e inexpugnabilă. Aliații pot combate pe mare, prin aer, obosind pe adversar după ce acesta a avut pierderi.

4) A patra ipoteză este: Anglia-Franța, hotărâte cum a spus d. Daladier, să-și păstreze prin fidelitate stima Aliaților lor și să se cruțe ele înseși de o agresiune târzie pentru care, părăsite de Polonia slăbită, desamăgită, ori inexistentă, n'ar mai avea a-celeași condiții de apărare, vor ataca Germania imediat. (Să înțelegem prin imediat, cu largi concesii, o săptămână.) Ar urma ca după punerea la punct a tuturor chestiunilor tehnice, după o fază de iritare a adversarului, și găsirea unui moment de conlucrare cu armata polonă ajunsă într'o poziție favorabilă de ofensivă, lupta să înceapă.

Deocamdată, în timp ce aviatorii englezi aruncă manifeste, cei germani își îndepărtă ordonatele de a ține sub continuă bombardare orașele polone. Germanii susțin a fi tăiat Coridorul. Ei fac presiuni dinspre Prusia Orientală fără a se fi deparțat mult de graniță, în unele puncte și dinspre Silezia și Cehia, înaintând în direcția Cracovia, fără a fi părăsit chiar și aci linia frontierelor în multe părți căci nu sunt date drept cucerite localități notorii de frontieră. Pe de altă parte Polonii, ca să zădărnicească înaintarea, încearcă și ei a tăia coloanele germane, pătrunzând în Prusia Orientală și în Silezia din direcția Poznan. Aci ofensiva de deunăzi ar fi fost oprită de Germani. Disperați, Polonii ar fi rezistat în masă, militari și civili. Femeile aduceau alimente și muniții sub focul mitralierelor și tunurilor și unele chiar luptau apărând granate de mână.

Seara aflăm că Germanii desmint torpilarea vasului de pasageri și că Bremen ar fi în drum spre Mexic. Deci niciun conflict încă. Dar comunicatul german pe lângă alte înaintări mai puțin importante în direcția Cracovia și izolarea Coridorului prin trecerea Vistulei, lângă Kulm, în prezența Führerului, anunță luarea orașului Mlawa, sub Prusia Orientală. Varșovia începe dar să fie amenințată. Ipotezele 1 și 2 (tergiversa-

rea în speranța unei acomodări) încep să piardă probabilitatea. Svonuri italiene și incurajări engleze dau a înțelege că Francezii sunt în ipoteza 3 sau 4. Se presupune că vor ataca în apropierea Luxemburgului. Luxemburgul, rigid neutri, minează podurile. Dacă noi suntem nervoși de curiozitate în cameră, ce trebuie să fie pe trupele germane din fortificații!

Miercuri, 6 Septembrie. Nimic nou pe frontul de Vest. Ca spre a se scuza comunicatul francez observă „că pe Rin lucrările de fortificații germane se întind de o parte și de alta dealungul țărmlui”. Reichul reînnoiește asigurările că nu va ataca Franța. Englezii aruncă manifeste în Germania. O escadrilă franco-britanică ar fi bombardat Aachen.

În Polonia trupele germane fac eforturi și situația Polonilor pare încordată. Coridorul, deși tăiat pe cât se spune, n'a căzut, inclusiv Gdynia. În schimb Germanii încearcă vând să mai facă o a doua joncțiune pe o linie în fața Varșoviei (Mlawa-Lodz). Polonii ar fi de două ori tăiați. Ar fi asta linia pretențiilor de acum ale Germaniei, după care pe dată s'ar propune pacea, ori se urmărește luarea Varșoviei? Să fie pe de altă parte intenția Aliaților ca Polonia să reziste cât mai mult, retrăgându-se apoi pe o linie scurtată și bine întărită și numai atunci Franța-Anglia să intervină masiv, ori dacă rezistența a mers până la începerea vremii rele să ia toți poziții de iarnă? Vom vedea. Se presimte însă că elemente din toate ipotezele de mai sus vor conlucra și că chiar începând acțiuni directe, tactica Aliaților este blocarea Germaniei și tăierea ei într'o interminabilă campanie nemiscată.

Seara comunicatul francez anunță „înaintări locale”. Germanii nu pomenesc nimic. Pe frontul polonez presiune extraordinară. 90 de divizii. Varșovia evacuează. Franța, Anglia, Polonia s'au legat să nu încheie armistițiu separat. S'ar părea că Aliații așteaptă ca Germania să angajeze mari forțe pe frontul polon spre a o surprinde la Vest într'un moment de neatenție.

Joi, 7 Septembrie. Cracovia a căzut. Germanii, împingându-se spre Lodz și spre Pultusk încearcă să atingă Varșovia. Polonii mai rezistă în Coridor și în punga Torun-Poznan. Ipoteza 1 se înlătură cu desăvârșire. S'ar impune Poloniei condiții care ar scoate-o din război. Aliații vor lupta. S'a înlăturat însă și ipoteza 4. Operațiile pe frontul de vest sunt doar „în curs”, „marcate”. Se așteaptă probabil momentul favorabil?

Vineri, 8 Septembrie. Polonii se retrag pe o linie strategică în fața Varșoviei, încercând să întârzie cât mai mult operația. Poznanul n'a fost luat. În această direcție Polonii vor să îngreueze înaintarea inamicului. E posibil ca în fața Varșoviei să se dea o mare bătălie. Am Westen nichts Neues. E posibil ca Franța-Anglia să intervină mai propriu zis când Polonia ar vedea amenințată noua linie. Chiar dacă s'ar da vreo luptă, începând din iarnă se va aplica masiv ipoteza 2: blocare și manifeste. Cronica noastră e de pe acum amenințată să eșueze cași Tristus Trista Tristenburg prin monotonia.

Note actuale

Se execută bombardamente cu manifeste. Cel mai mare omagiu adus spiritului...
La noi produce ilaritate bombardamentul cu manifeste.
Dovadă de lipsa de considerație ce se dă aici convingerilor...
La scufundarea unui vas, torpilatorii au dat victimelor busole.
Ca să știe în ce direcție au să se scufunde?
S'a anunțat de câteva ori ocuparea Gdyniei și Varșoviei.
Armata de ocupație, pentru asigurarea victoriei, face astfel apel — în momentul culminat — la factorul moral.
Un belligerant crede că răz-

boiul va dura patru săptămâni, altul — trei ani...
Și când te gândești că într'o săptămână de război se produc acum mai multe dezastre decât în războiul de 30 de ani...
Luptele din Vest se dau pe terenul dintre liniile Siegfried și Maginot, special amenajate pentru război — ca terenurile de sport.
Ar trebui ca fiecare țară să-și organizeze un teren de război — pentru a fi cruțate satele și orașele.
În unele părți femeile aduc soților hrană până în linia de foc.
Se reabilitează femeia.
În Palestina s'a declarat starea de război.
Că până acum a fost pace...
M. Sevastos

Aripi și lut

Va fi cenușă, flacăra
Dar, când mă voi desflita,
In vidul trist va flutura
Aripa, numai aripa...
Și, în cădere-oi contopi
Pământu-acesta, cu pământ;
Și de atunci s'o odihni
Genunchiul frânt, genunchiu 'ntânt...
Dar votu rămâne prin avânt...
N. Cristescu

Repertoriul nostru

Sava Ivanov (Ion S. Crișu). Născut la 5 Decembrie 1907 în Brăila. Studii liceale până în'tra 5-a, apoi Comerțul elementar. Funcționar practicant la Judecătoria mixtă Brăila.
A început să scrie din anul 1925, când a publicat primele versuri în pagina literară a ziarului „Lucașul” care apărea la Brăila. Apoi a urmat să publice în diferite ziare și reviste din București și provincie. Astfel și-a făcut intrarea la „Viață literară”, „Lucașul literar și artistic”, „Licăriri”, „Zorile Romanului”, „Premergătorul”, „Relief Dunărean”, „Vraja Mării”, „Carnet literar”, „Ancheta”, „Jurnalul literar”.

Atragem atenția cititorilor noștri de pretutindeni că *Universul literar* prin depozitarii săi încearcă (de altfel în zadar) să ne boicoteze revista, ascuzându-o. Cauza: *Universul literar* nu se vinde. În Iași se primesc abia 40 (patruzeci) de exemplare și se vând desigur mai puține. Am luat peste tot măsurile de rigoare. Cititorii noștri să nu se lase intimidaiți de manoperele unei cete de analfabeți care luptă împotriva culturii.

Iordan Iovkov

Se împlinesc doi ani dela moartea marelui prozator bulgar Iordan Iovkov. O moarte neașteptată promise capăt unei vieți, care promitea să îmbogățească cu opere nouă, excepționale, tezaurul literar al Bulgariei.
S'a născut în 1884 într'un orașel din Bulgaria de sud. Copilăria și-o petrecu în Doce brogea, unde se întoarce mai târziu în calitate de învățător. Aici în mijlocul naturii, aproape de pământ, de cer, de sufletul omului primitiv începe să creeze. Primele lui nuvele apar în ajunul marelui război. Conscaraea generală, însă, vine imediat după război. Apar, rând pe rând: Nuvele, Sămănătorii, Ultima bucurie, Legendele din Stara-Planina etc. apoi un roman și trei piese de teatru. Opera lui Iovkov ocupă un loc cu totul aparte în literatura bulgară. Lumea lui Iovkov e o lume semi-realistă, semi-romantică. Eroul lui principal e țărânul bulgar, luat sub toate aspectele posibile — ca ostaș în mijlocul uraganului de foc și de sânge a războiului, ca muncitor pașnic, robotind pe ogoarele însoțite, în mijlocul familiei...
Aici, în mijlocul acestor oameni cu suflute naive și sincere, autorul se simte e-

liberat de lanțurile ruginite ale convenționalismului orășenesc. Către oamenii aceștia se îndreaptă întreaga lui simpatie. Iovkov nu-și născoceste eroii. Nici n'are nevoie s'o facă. Îi scoate pur și simplu, din angrenajul vieții de toate zilele, împreună cu toate elementele de care sunt atât de legați, împreună cu durerile lor, cu bucuriile lor, cu dragostea lor pentru pământ — și așa cum sunt le așează în rama de bronz a formei literare.
Iordan Iovkov cunoaște viața. Știe să pătrundă până la ultimele ei profunzimi. Și știe s'o privească în același timp și ca poet, și ca psiholog, ceea ce e destul, ca opera lui să rămâie timp îndelungat unică în felul ei, în literatura bulgară.

D. Vetrov

Cine citește

Abonați care au plătit
Cluj: Sofia Toma, Cornel Regman, student.
Iași: Prof. C. Stambollu.
București: C. Pârlea, elev-înginer.
Dorohoi: George D. Râncu, ziarist.
Focșani: Titu Aubin.
(Lista urmează)

